

ICOMOS HÍRADÓ

a Magyar Nemzeti Bizottság közleményei

29. évfolyam - 2. szám

2020. április hó

A TARTALOMBÓL

2020. március 15

2020 - Forster- és Schönvisner-díjak

Kartácslövés egy műemlékre...

ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottság:
Műemléki Világnap 2020

Műemléki világnap karanténban:
Debreceni beszámoló

Országos Villamoselosztó épülete
Az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottság Nyilatkozata

A 2020-re tervezett ICOMOS programjaink
megvalósulásának kilátásai a jelenlegi COVID-19
járványügyi helyzet tükrében

Nemzeti ünnepünk, március 15-e alkalmából Gulyás Gergely
Miniszterelnökséget vezető miniszter

Az örökségvédelem területén végzett több évtizedes odaadó és kimagasló színvonalú szakmai irányító munkássága, az örökségvédelemhez kapcsolódó jogi szabályozás előkészítésében végzett aktív közreműködése, a magyar műemlékvédelem nemzetközi elismertetésében játszott meghatározó szerepe valamint oktatói és publikációs tevékenysége elismeréseként

dr. Fejérdy Tamás DLA építésznek,
műemlékvédelmi szakmérnöknek,
az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottsága tiszteletbeli elnökének

Műemlékvédelemért – Forster Gyula-díjat

adományozott.

Több évtizedes, a középkori és kora újkori régészet, valamint az épületrégészet területén végzett kimagasló tudományos munkássága, valamint példaértékű oktatói és publikációs tevékenysége elismeréseként

dr. Feld István régésznek,
az ELTE BTK címzetes egyetemi tanárának,
a Castrum Bene Egyesület elnökének

Régészeti örökségért – Schönvisner István-díjat

adományozott.

A Koronavírus miatti állapotokra a Díjakat egy későbbi időpontban fogják átadni.

A kitüntetetteknek ezúton is gratulálunk !

Kartácsolvés egy műemlékre

A XIII. kerületi *Hírnök* 2019. augusztus 15-i száma „Műemlékvédelmi hercehurca” címmel számolt be a Kartács utca 20. szám alatti, az Önkormányzat tulajdonában lévő, egyemeletes lakóház műemléki védettség alá helyezésének és az ez ellen történő önkormányzati tiltakozásnak a stációiról.* A lebontani tervezett épület védetté nyilvánítására valóban már azt követően került sor, hogy az építésügyi és örökségvédelmi hatóság a tervezett új épület építési engedélyét megadta, a védést az azóta már megszűntetett Forster Központ kezdeményezte. Korábban ezek a szervek – a hatóság, a tudományos részleg, a nyilvántartás – egyazon intézmény keretei között működtek, útjaik azonban a kormányzati intézkedések folytán apránként elváltak, és 2012-ben a Kulturális Örökségvédelmi Hivatal szétbontásával megteremtődött a lehetősége az állami műemlékvédelem mára meg is valósult teljes felszámolásának.

Valójában az a meglepő, hogy ebben a helyzetben még mindig voltak olyan szakemberek az atomizált rendszerben, akik egy védési eljárást le tudtak bonyolítani. Annak, hogy erre miért az engedélyezést követően került sor, a válasz egyszerű: az épület műemléki értékei korábban nem voltak ismertek. Magyarország épület/építmény állományát négy millióra szokás becsülni, ennek az óriási mennyiségnek a teljes ismeretére a műemlékvédelem virágkorában sem volt és lehetett képes. A *Hírnök* kitűnő „Építészetünk A-tól Z-ig” rovata hosszú időn át mutatta be sorban a kerület értékes épületeit, a Ferkai András szerkesztette, vele együtt öt szerző munkáját dicsérő „Pest építészete a két világháború között” című monumentális topográfiai kötet alapján. A bejárata felett 1923-as évszámot viselő, a vakolati festés alól kisejlő, ovális kőtábla szövege szerint Löffler Béla építész tervei alapján emelt (valójában bővített) lakóház ebben a kötetben sem szerepel. (Löffler Béla legismertebb alkotása a testvérével együtt tervezett, 1912–13-ban épült Kazinczy utcai zsinagóga.)

---

* Ezt az írást 2019. szeptemberének közepén küldtem el a *Hírnök* szerkesztőségébe, az újság beszámolójára történő olvasói reakcióként. A szerkesztőségtől semmilyen válasz nem érkezett azóta sem.

A *Hírnök*ből eddig hiányzó értékelés azonban most könnyen pótolható. A hetekben jelent meg a *Műemlékvédelem* folyóirat 2018-as utolsó számában Bazsó Gábor és Mándl Evelin „Polgári lakáskultúra az 1920-as évek elején – Löffler Béla négy háza” című tanulmánya, három Gyöngyösön található családi ház mellett Rákos József szállítmányozó Kartács utcai épületének bemutatásával. Ennek összegzéséből idézve:

„A Kartács utcai ház Löffler Béla korábbi, századfordulós munkáihoz képest visszafogottabb karakterű, ami nem csupán az építető egyéni ízlését mutatja, hanem a háború utáni általános szemléletváltást is. A társadalom egy része számára a boldog békeidőkhöz a historizáló stílus társult, a szecessziós törekvések helyett ezt kívánták vissza. [...]

A tárgyalt lakóépület az art deco érzetű neobarokk építészet szép példája. [...] Az angyalföldi ház főhomlokzatán lévő két zárterkély, a bejárati kapuszárny, illetve a füzérek alkalmazása historizálva idézi fel a [...] barokk városok hangulatát. A kapualj, valamint a felbukkanó geometrikus motívumok és részletformák azonban art deco felfogású egyéni kompozíciók. [...]

A Kartács utcai enteriőrök mind intaktságukban, mind pedig fennmaradt elemeik számában kiemelkedőek: a megőrződött részletformák, beépített történeti berendezések magas száma és kvalitása egyedülállóvá teszi e polgári lakóház fennmaradt belső tereit. A Kartács utcai ház enteriőrjeinek ritkaságértéke olyan részletekben mutatkozik meg egyebek mellett, mint a textiltapéta, a kerámia WC-lehúzó és a villanykapcsolók. Páratlan jelenség, hogy e házban szinte maradéktalanul megőrizték a sérülékeny, apró épülettartozékokat és díszítményeket is az állami ingatlankezelésben eltelt hat évtized során. Az épület mind külső, mind belső képével tökéletesen reprezentálja egy korszak és iparosai hajdani életterét.”

Az épület mellett a Kartács és a Gömb utcát sétánnyal kívánják összekapcsolni, ehhez a Löffler-épület erkélyekkel és ablakokkal tagolt oldalhomlokzata kitűnően illeszkedne. A telek további részén pedig lehetne építkezni, az új ház persze nem lehetne akkora, mint az eredetileg elképzelt, és építészeti invenciót és a régi iránti empátiát igényelne a megtervezése.

Kisgyerek koromban az akkor még és most már Pannonia utcai iskolába tartva rendszeresen megcsodáltam a Pozsonyi út végén a református templommal szemben álló, Hild Károly által 1853-ban romantikus stílusban emelt, „mesebeli” kis házat, öntöttvas konzolokon nyugvó erkélyével, udvari lépcsőjével, burjánzó kertjével. Műemlék voltának, egyben pedig létének is a Kárpát utcai lakótelep építése vetett véget, és mai fejjel világosan látom, hogy a négy utca határolta területen emelt, L alakú lakóházat alaprajzilag tükrözve a kicsiny ház is nyugodtan megmaradhatott volna, és a margitszigeti romok fővárosi elvételét követően ma a kerület legrégebbi műemléke lehetne.

A XIII. kerületben akkor a Margitszigettel együtt is csak féltucatnyi műemlék volt, az országos szinten védett épületek száma ma is csupán 14 – az ipar és a közlekedés kevés helyszínén kívül néhány lakóház. A kerület semmiképpen nem nevezhető a műemlékvédelem bajnokának. A Hegedűs Gyula és a Katona József utcák sarkán most épül be az Újlipótváros bontásuk idején legrégebbi két lakóházának helye (nem voltak elég magasak ...). Az egykori Volga szálló a nagypaneles épületek között a legszínvonalasabb, egyedi alkotás volt országos viszonylatban is. A Dózsa György 61–63. alatti egykori FIAT-szervíz nemrég lebontott, „futurista” együttese olaszországi mércével mérve is különleges minőséget képviselt (a Ferkai-kötet még részletesen leírja).

A magyarországi megosztottságban különös jelenség a műemlékvédelem iránti egyöntetű utálat: az országos és a helyi politika szereplői, a tulajdonosok, a használók, a beruházók, az építészek, az egyházak képviselői (tisztelet a kivételnek) egyként üdvözölték a műemlékvédelmi szervezet szétverését, a nemzeti ügy műemlékvédelem ellehetetlenítését.

Lővei Pál művészettörténész
(születése óta XIII. kerületi lakos)

Műemléki Világnap 2020 április 18.

2020 tavaszán a koronavírus járvány miatt minden nagyobb embertömeget megmozgató rendezvény elmaradt, vagy rendhagyó módon került megszervezésre. Így az április 18-i Műemléki Világnap alkalmából rendezett szokásos ünnepség is személyes részvétel nélkül, a számítógép képernyője előtt zajlott. A rendezvény ezúttal is az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottság Egyesület szervezésében, a Nemzeti Kulturális Alap, a Miniszterelnökség és az Artifex Kiadó támogatásával valósult meg.

A hagyományos világnapi köszöntőbeszédék elmaradtak, az ICOMOS díjainak átadása helyett pedig csupán a kitüntetettek megnevezésére és a díjazott helyreállítások, illetve tevékenységek rövid bemutatására került sor.

A szakmai program is a kialakult helyzethez igazodott, az ICOMOS MNB Egyesület honlapján szervezett **Újragondolt műemlékvédelem** című online konferencia előadói a pillanatnyi helyzet tükrében elemezték a műemlékek múltbéli sorsát és vázolták fel a lehetséges jövőképeket. Az előadók különböző generációból kerültek ki, a konferencia levezető elnöke *Nagy Gergely* az ICOMOS MNB elnöke volt.

Az első előadó *Krähling Anna* építészmérnök, műemléki szakmérnök hallgató volt, aki **A műemlékvédelem krízisen innen és túl** címmel tartott előadást. Előadását három fejeztre bontotta: a krízis előtti, a jelenlegi és az ezután várható helyzetet elemezte. Először a műemléki értékek Riegl-féle megközelítését vetette össze Peter Guld közgazdász gazdasági fogalmakkal meghatározott érték kategóriáival, majd a turizmus és a műemlékvédelem kétarcú kapcsolatát mutatta be. Cesky Krumlov példáján keresztül láthattuk, hogy a világ számos települése esetén a turizmust alapvetően a település műemléki értéke generálja, ugyanakkor a település lakói, az épített örökség gazdái nem sokat profitálnak a várost ellepő tömegturizmusból, sőt sokszor kiszorulnak a saját településükről. A jelenlegi otthonmaradós helyzetben a műemlékek megszabadultak a tömegturizmus veszélyeitől, ezzel együtt azonban megnőtt a virtuális kultúrák közvetítés szerepe. A jövőképpel, az új lehetőségekkel kapcsolatban elmondta, hogy várhatóan kevesebb forrás fog a műemlékvédelemre jutni, de ennek előnyei is lehetnek: több idő juthat a projektek előkészítésére. A távolabbi jövő elemzése kapcsán az előadó a klímaváltozás vagy egyéb okokból bekövetkező válsághelyzetek műemlékvédelemre gyakorolt hatásait gondolta át. A válsághelyzet lehetőséget teremt a fenntarthatóság gazdasági, környezetvédelmi és szociális újragondolására. A krízis előtti tömegturizmus biztosan nem fenntartható. A műemlék épületek megőrzése, a régi épületek felújítása összességében biztosan kisebb ökológiai lábnyom hátra hagyásával jár, mint az új épületek építése. A hagyományos, sok élők munkát igénylő építési technikák kiválóan alkalmasak munkahelyteremtésre, gazdasági válságok kezelésére – amint az egy nyolcvanas évekből norvég példából is kiderül.

Schuster Dániel építész **A megváltozott helyzet hatása környezetünkre, és összefüggései az épített örökségünk védelmével** címmel mutatta be előadását. A jelenlegi krízis műemléki szempontból legnagyobb változása a műemléki területek és épületek kiüresedése. A jövőben a turizmus valószínűleg nem fog a válság előtti szintre visszaerősödni, aminek a következménye lehet, hogy felértékelődnek az emberek lakóhelyének közelében elhelyezkedő látványosságok, értékek. A közelmúltban elvégzett, állami- vagy uniós támogatással megvalósított helyreállítások általában jó színvonalon készültek, és fontos ismeretközvetítő szereppel bírnak. A kérdés az, hogy kinek a számára közvetítik az ismeretet? A tapasztalat az, hogy az emberek többsége a lakóhelyén, vagy annak környékén sokkal kevésbé látogatja meg a távolról érkezők által frekvenciált turisztikai célpontokat. Ennek megváltozása várható, remélhető, hogy növekedni fog a lakóhelyi turizmus, a helyi értékek, tájházak, helyi irodalmi múzeumok látogatottsága. A lakóhelyi értékek megismerése a lokálpatrióta gondolkodás megerősödéséhez, a helyi építészeti értékek felismeréséhez, az előadó által szellemesen építész-szemnek nevezett látásmód kialakulásához vezethet, ami hosszú távon tudja biztosítani az értékek megőrzését. Megerősödhet a Kulturális Örökség Napja, vagy a Budapest100, és az ezekhez hasonló rendezvények érték közvetítő, szemléletformáló szerepe, a „minden ház értékes” gondolat elterjedése. A folyamatot segíthetik az emberek egymásra utaltsága révén a válsághelyzetben kialakult és később tovább élő emberi kapcsolatok. A most létrejövő összetartó közösségekben megerősödhet a „vigyázzunk a házunkra” gondolat, ami a mikrokörnyezet rendben tartásához (vö. karbantartásához) vezet, amihez ha építész szem is társul, akkor az értékek felismerése és megőrzése is nagy valószínűséggel biztosított. Schuster Dániel is kitért a meglévő épületekkel kapcsolatos környezetvédelmi kérdésekre. Végezetül a szovjet kényszermunkatábor megjárta Oloffson Placid atya válsághelyzetben való, a túlélést segítő gondolatai kerültek bemutatásra.

A harmadik előadó *Nagy Gergely Domonkos* építész, egyetemi oktató volt, aki ***Közösségek az értékörzés új útjain*** címmel osztotta meg gondolatait. Előadásában a búskomor, kesergő szemléletet állította szembe a pozitív, tenni akaró jövőbe tekintéssel. Bevezető gondolataiban bemutatta, hogy a globalizáció milyen káros hatást gyakorol(t) a vidék kulturális örökségére. A helyi termelés helyben tud munkát és terméket teremteni, ami felértékeli a helyi közösségek szerepét, a falusi életet, ami a belföldi, helyi turizmus megerősödéséhez is vezethet. A helyi, épületet magáénak tekintő közösség a műemlék épületek fennmaradásának is a záloga. Ennek megfelelően a szakma felelőssége nem elsősorban a jogszabályok megalkotása és betartatása, hanem a társadalom bevonása, a szakmai kérdések közvetítése a társadalom felé. Az előadó külön kiemelte ezzel kapcsolatban a rekonstrukció szakmai körökben mostanában sokat elemzett fogalmát. A megőrzéssel kapcsolatban a nem szakmai közönség alapvetően mást gondol: rendkívül fontos lenne felhívni a figyelmet arra, hogy az elpusztult vagy rossz műszaki állapotú régi épület formáinak többé-kevésbé eredetivel azonos visszaépítése új anyagból és az épület anyagban való megőrzése között szakadéknyi távolság van. A bontással az épület történetisége, hitelessége, a tudományos kutatás alapját képező információk, valamint az épülethez kötődő érzelmi többlet vesznek el, és – lássuk be – egy következő felújításkor a mostani formaazonos részeket fogják először elbontani, tehát pár évtizedes késéssel eltűnik maga a forma is. A világ sokszor fordítva gondolkodik: a régi formát új anyagból, az újat pedig régieskedő formákkal szeretné látni. A régi épületek megőrzésének indítéka nem a hivatalos műemlékvédelemmel jelent meg a világban. A legfontosabb szempontok a gazdaságosság, a közösségi önazonosság miatti jelentőség és a művészeti érték, melyekhez a modern műemlékvédelem a hitelességet kapcsolta. A jelenlegi helyzet alkalmat teremt annak átgondolására, hogy a digitális világ milyen lehetőségeket teremt a rekonstrukciókkal kapcsolatos társadalmi igények kielégítésére. Az internet kommunikációs lehetőségei fontos szerepet játszhatnak a vidék felértékelődésében, ezáltal a vidéki épített örökség megőrzésében is. Zárógondolatként Nagy Gergely Domonkos Trianon 100 éves évfordulója kapcsán a nemzeti identitás és a pozitív gondolkodás jelentőségét vetítette a műemlékekre. A régi épületek kapcsán a pusztító történelmi események helyett érdemes a keletkezésük korának tetterős közösségét látnunk, közös múltunkat észre vennünk, és ebből erőt merítenünk.

Bognár Gábor művészettörténész, műemléki szakértő ***A műemlékvédelem lehetőségei a jelen globális válságainak kezelésében*** címmel osztotta meg gondolatait. A jelenlegi válságot okozó vírusjárványt a globális klímaválsággal vetette össze. A válságok legfontosabb okaiként a túlzott emberi tevékenységet és a globalizáció negatív hatásainak a figyelmen kívül hagyását jelölte meg. Amíg a klímaváltozás egy lassabb folyamat, addig a járvány villámgyorsan fejti ki hatását az egész földön, így gyorsabb cselekvésre is készítet bennünket. Kérdés, hogy a gazdaság válságot követő talpra állításakor a káros hatások milyen mértékben jelentkeznek újra? Ha a további nehézségeket el akarjuk kerülni, akkor szemléletmód-váltásra van szükség. Megoldásként a helyi termelés erősítése, az „okos” gyártástechnológiák elterjedése, a mobilitás csökkentése, az otthoni munkavégzés és a vidéki életmód előtérbe kerülése jöhet szóba. Fontos szerep juthat a helyi turizmusnak, a fogyasztás csökkentésének és a környezetvédelemnek. Az átalakulás ezen a ponton kapcsolódik a műemlékvédelemhez, hiszen a meglévő épületek megőrzése a hagyományos építéstechnikák és helyi, természetes építőanyagok alkalmazása kevesebb környezeti károsítással jár, mint új épületek építése és a globális építőipar termékeinek a használata. A gazdaság pillanatnyi leállása utáni újratekintés alkalmat ad a rendszerszintű kérdések átgondolására is: az építést általában támogató ösztönzőket olyan módon kell átalakítani, hogy az emberek az új építést ne a régi rovására részesítsék előnyben; a szakképzésben nagyobb teret kell adni a hagyományos építési technikáknak; támogatni kell a helyi építőanyagok alkalmazását, a környezetbarát építési megoldásokat és energiafelhasználást; fel kell hívni a figyelmet a karbantartás gazdasági előnyeire és értékmegőrző jelentőségére. A járvány utáni helyzetben a belföldi turizmus erősödése várható, ennek kiszolgálására a turisztikai fejlesztéseket és a műemléki értékek megőrzését összehangoltan szolgáló támogatási rendszer kialakítása szükséges. Az előadó a hosszú távon eredményes munka alapjaként a szemléletformálást, az oktatást-nevelést jelöli meg.

Dévényi Tamás építész ***Közös kultúránk, közös örökség, közös felelősség*** címmel tartott előadást. A prezentáció első részében az előadó egy belga kisváros, a világörökségi helyszínként számontartott Tournay középkori hídjának példáján keresztül mutatta be a mai világ műemléki értékkel kapcsolatos gondolkodását. A város XIII. századi három azonos szélességű csúcsíves nyílású kőhídja 1945-ben bombatalálat áldozata lett, az újjáépítés során a formát nagyjából követve, de a hajók megnövekedett méretéhez igazodva középen nagyobb, kétoldalt keskenyebb nyílással épült újjá. 1984-ben kezdődött a Szajna észak csatorna tervezése, mely Párizst köti össze az Északi tengerrel. A beruházás rendkívüli jelentőségű gazdasági és környezetvédelmi szempontból egyaránt, bár a környezeti hatás eltérő, ha európai- és ha helyi szinten vizsgáljuk. A hidat végül elbontották,

többféle terv készült a visszaépítésre, jelenleg úgy tűnik, hogy a megvalósuló terv szerint a középső ív aránya tovább nő a két szélsőhöz képest, a híd távolról visszaidézi a korábbi, de részleteiben modern megjelenést kap. Ezt követően néhány budapesti példa kapcsán az előadó felvetette a műemlékek megőrzéséhez fűződő közérdek beruházói magánérdekkel szembeni érvényesülésének kérdéskörét. Az előadás következő részében a műemléki tervtanácsok fontosságáról esett szó. A tervtanács segítséget nyújt a tervezőknek, a beruházóknak, és a jelenleg nem működő hivatalos tervtanács helyett az előadó javasolja, hogy az ICOMOS hozzon létre egy tanácsadó testületet, amely lehetőséget ad a tervezők számára a műemlék-felújítások terveinek bemutatására, a szakmai szempontok teljesebb körű átgondolására.

A záró előadást *Fejérdy Tamás* építész, az ICOMOS tiszteletbeli elnöke ***Újragondolt műemlékvédelem*** címmel tartotta. A hazai műemlékvédelem két év múlva, 2022-ben ünnepli 150. születésnapját. Az elmúlt időszakban kedvezőbb és kevésbé kedvező időszakok váltogatták egymást, de nem szabad azt gondolnunk, hogy korábban minden jó volt, sem azt, hogy korábban minden rossz volt, hanem minden korszakból a pozitív tapasztalatokat felhasználva kell a szakma jövőjét megtervezni és kialakítani. A nyolcvanas évek, egyesek szerint aranykornak tartott műemlékvédelmi tevékenységéből kiemelendő a felügyeletet ellátó személyek tudományos szintű képzettsége és ennek köszönhetően a munka magas színvonala, valamint a felügyelőség gyakorlati munkákon keresztül kifejtett szakmai továbbképző szerepe. A jövőben a hatékony műemlékvédelmi tevékenységhez nemzeti konszenzuson alapuló politikai akaratra, az elérendő célok és az ezek eléréséhez szükséges eszközök meghatározására, pontos helyzetelemzésre, és az elvégzendő feladatok fontossági és időbeli sorrendjének a meghatározására van szükség. Az előadó kitért a műemlék és az épített kulturális örökség fogalmának különbségére. A műemlékvédelmi tevékenység akkor lehet eredményes, ha az irányító részéről komplex, az egész folyamatot átlátó gondolkodásmóddal, hosszú távú elkötelezettséggel, folyamatossággal és következetességgel, nyitottsággal és rugalmassággal; a résztvevők oldaláról magas szintű szakmai tudással párosul; illetve ha széles körű társadalmi együttműködés keretei között valósul meg. Fontos a szolidaritás a teherviselésben és a szubszidiaritás a gondozásban és a használatban.

A hat – különböző korosztályból kikerülő – előadó ugyan különböző oldalról közelítette meg a műemlékvédelem újragondolásának kérdéskörét, a konferencia mondanivalója összességében mégis egy jól meghatározható irányt képvisel: a műemlékvédelem az épületek anyagaiban realizálódott történeti, esztétikai, művészeti értékeinek a jövő generáció számára történő megőrzéséért végzett komplex, sok tudományágat magába foglaló társadalmi tevékenység, melynek eredményessége messze túlmutat a folyamatban résztvevő szűk szakmai kör tevékenységén; nagy szükség van a társadalom bevonására, mégpedig a politikai döntéshozóktól az épületek tulajdonosaiig bezárólag mindenkire. A jelenlegi válsághelyzet alkalmat ad egyrészt a hazai műemlékvédelem rendszerszintű átgondolására, másrészt megteremtheti az alkalmat a helyi közösségek értékőrző munkába való bevonására, a helyi munkahelyek kialakulására, a hagyományos, környezetbarát építési technikák visszatérésére és ezen keresztül az értékek minél teljesebb körű megőrzésére.

A konferencia teljes anyaga itt érhető el:

https://www.youtube.com/watch?v=J_iCH9T5VpU&feature=youtu.be

Veöreös András

**Az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottsága, a Díjbizottság javaslatára,
ICOMOS-díjjal**

tünteti ki a gödöllői Grassalkovich-uradalomhoz tartozó, barokk eredetű, erősen leromlott állagú Várkapitányi lakot a szakszerű és gondos külső és belső felújításáért, az épülethez illő közösségi hasznosításáért.

A Gödöllő Szabadság út 2, Várkapitányi lak helyreállítása

A barokk épület a Grassalkovich uradalom részeként, a kastély közelében az Alsóparkban található és tisztartói házként működött, majd a kastély királyi korszakában Várkapitányi lak volt és végül a XX. században Horthy kormányzó testőrségének volt a székhelye. A XVIII. századi emeletes épületet két évszázad alatt többször alakították és újrafestették az aktuális funkció szerint. Az utolsó jelentősebb változása a XX. század elején történt, a favázas, emeletes veranda is ekkor készülhetett. A II. világháborút követően sorsa a kastélyhoz hasonlóan siralmas volt. Állapota fokozatosan romlott a karbantartás hiánya miatt, ipari szövetkezet irodái voltak benne évtizedekig. Az 1945 utáni méltatlan funkciók ellenére belső elrendezése alig változott és fedélszéke is még a barokk formát őrizte.

Többszöri tulajdonváltás után Gödöllő önkormányzata 2010-ben vásárolta vissza az akkor már számos ponton megtámasztott és aládúcolt épületet és elhatározta a helyreállítását közösségi funkció kialakításával. Az azonnali állagmegóvás után, 2014-ben a KÍMA Stúdió kapott megbízást a teljes helyreállítás megtervezésére. A helyreállítás 2016-ban kezdődött az Önkormányzat saját forrásából. A barokk fedélszék eredeti szerkezetéből csak néhány elem volt megmenthető, de az egész fedélszék a barokk szerkezeti forma pontos másaként épült újjá. A kastélyra néző, emeletes faverandát elemeire szétszedve restaurálták, pótolták. A teljes külső helyreállítás során a falak újravakolása, a párkányok, tagozatok szakszerű újrahunázása, az összes külső nyílászáró gondos elemzést követő újragyártása volt a fő feladat. A kőpillérek által tartott hatosztatú boltozatos tér szerkezeti károsodása miatt a közbelső födém vasbeton erősítést kapott. Az emeleti nagyterem feltárása a korábbi szondázó vizsgálathoz képest sokkal jelentősebb díszítőfestést eredményezett, aminek teljes feltárását és konzerválását az önkormányzat a NKA pénzügyi támogatása segítségével finanszírozta. A feltárt és megmenthető díszítőfestések bemutatása az egyes – néhol egymásra fedő – rétegek pusztán konzerválásával és értelmező kiegészítésével készült. Újrafestés csak a teljesen elpusztult festésű helyiség falain történt. 2019 szeptemberére fejeződött be a teljes épület helyreállítása, ami a gépészeti korszerűsítést is magában foglalta. A szomszédos védett épületben működő étteremmel közös terület környezetrendezése a közeljövőben készül el.

Építető: Gödöllő Város Önkormányzata

Tervező: Kruppa Gábor (KÍMA Stúdió)

Kivitelező: Belvárosi Építő Kft.

Restaurátorok: Lángi József, B. Juhász Györgyi, Somogyi Márton; Fabók Balázs; Asztalos György

Műemléki-felügyelő: Klaniczay Péter

**Az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottsága, a Díjbizottság javaslatára,
ICOMOS-díjjal**

tünteti ki a Budapest, Stefánia úti Ligeti-műteremház helyreállítását az egyedi történeti terek példa értékű hasznosításáért, a megnövekedett funkcionális igények gondos elhelyezéseért, az új építészeti elemek és a történeti építészeti adottságok érzékenyen kialakított összhangjáért.

Budapest, Stefánia úti műterem-villa felújítása és hasznosítása

Ligeti Miklós szobrászművész műteremháza 1905-06-os években épült Bálint Zoltán és Jámbor Lajos építészek tervei alapján. 1945-től 75-ig a műteremház Kisfaludi Strobl Zsigmond szobrászművész otthona lett, ezután lakóépületként működött. Az épület több jelentős átalakításon esett át, melyek megváltoztatták a ház eredeti egységes jellegét, állaga pedig sokat romlott a felújításig.

A felújítás tervezői sikeresen őrizték meg ház karakterét, értékeit és jellegzetes elemeit, kiemelve az eredeti építői szándék ma is érezhető hangulatát, hogy a továbbépítés során élő egységgé váljék a múlt és jelen a kompozícióban. Megőrződött, ill. rekonstruálódott az épület utcai főhomlokzata, a főtömeg hangsúlyos tetőformája, az egykori műteremablak és a tetőterasz.

Az új funkció - alapítványi székház – a korábbtól eltérő térrendszert, nagyobb alapterületet igényelt. Új szint elhelyezése az eredeti műterem-téren belül volt lehetséges. További új használati terek úgy voltak kialakíthatók, hogy ne érintsék az épület főirányú nézeteit, ugyanakkor esztétikailag integráns egységet alkossanak a meglévő építészeti elemekkel. A hátsó traktus tetőszintjének beépítése visszafogott anyaghasználatával, a homlokzati nyílászárókkal harmonizáló kerámiaburkolattal, a lenti szintekkel megegyező nyílászárókiosztással követi a kor formanyelvét, ugyanakkor egyértelműen jelzi a kortárs beavatkozást.

Az épület belső tereiben sokhelyütt megmaradtak eredeti részletek. Ezek teljes megőrzésével olyan belső téri hangulatok jöttek létre, ahol az új elemek és felületek a meglévő rétegekkel harmóniát alkotnak.

Az épület legmeghatározóbb külső látványeleme a környezetében is szokatlan méretű és helyzetű, gazdag növényzettel fedett kert. Ennek megőrzése érdekében minimalizálták a szükséges parkolószámot és a burkolt felületek nagyságát.

Építető: Polgári Magyarországért Alapítvány

Tervező: Zombor Gábor, DLA Juhász Balázs (monoSTUDIO Építész Kft.); Dr. Dobszay Gergely, Baratta Egon

Kivitelező: Market Építő Zrt.

**Az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottsága a Díjbizottság javaslatára,
ICOMOS-díjjal**

tünteti ki a Budapest Rumbach Sebestyén utcai zsinagóga helyreállítását az épület példa értékű restaurálásáért, centrális terének kulturális hasznosítását is lehetővé tévő megoldásáért.

Rumbach Sebestyén utcai zsinagóga helyreállítása

A MAZSIHISZ tulajdonában és kezelésében álló egykori zsinagóga épületét 2017 és 2019 között felújították, részleteit restaurálták, visszaállítva az építéskori használatra alkalmas tereket, egyúttal – a bima süllyeszthetőségével - lehetővé téve a fenntartást is segítő kulturális célú használatra is. Az épület megnyitását a kialakított múzeumi terek berendezését követően tervezik.

A zsinagóga Otto Wagner bécsi építész tervei alapján 1873-ra valósult meg az Erzsébetvárosban, a pesti izraelita hitközség ortodox tagjai megbízásában, centrális elrendezésű imatérrel, az utcáról rejtve, egy többszintes utcai épületszárnyal összeépítve. A romantikus stílusú, jellemzően téglá, kő és vakolat külső architektúra mögött a belső terek színvilága és díszítése az Alhambrát idéző iszlám mór stílusban épült. Az épületet a hitközség egészen 1959-ig használta, de miután a hívek száma lecsökkent és az épületet tovább fenntartani nem tudták, így az állami tulajdonba és kezelésbe került. Az amúgy is rossz műszaki állapot miatt az épület tovább pusztult.

1989-ben privatizálták, új tulajdonosa a felújítást megkezdte, de a cég tönkrement és így félig készen ismét gazdátlanra vált. A MAZSIHISZ 2006-ban kapta vissza egy ingatlancsere útján, időszakosan használták is, és a tervezési munkákat is megkezdtek. A Kőnig és Wágner építésziroda, Dávid Ferenc művészettörténész kutatási dokumentációja alapján készítette el a terveket, Baliga Kornél belsőépítész közreműködésével. Ez tette lehetővé a későbbiekben a korábban teljesen megsemmisült tórafülke építményének hiteles rekonstrukcióját is.

A sikeres megvalósítást megalapozta, hogy a tervezők személye a hosszúra elnyúló előkészítés stádiumában nem változott, a restaurátori kutatások is megtörténtek és a tervezési koncepció lényegében nem változott, az építéskori térszerkezet megtartását tartották irányadónak.

Építető, tulajdonos: Budapesti Zsidó Hitközség Magyarországi Zsidó Hitközségek Szövetsége, dr. Kunos Péter ügyvezető igazgató

Felelős tervezők: Kőnig Tamás, Wágner Péter

Művészettörténész kutató: Dávid Ferenc

Belső építészet: Baliga Kornél, Gergely László; kiviteli tervek: Ugrin László

Műemlékes szakértő: Tahy-Tóth Ilona

Műemléki felügyelő: Völgyes Cecília

Lebonyolító: Kreatív 2000 Kft. Erdős Mihály

Műszaki ellenőr: Eco-Tec Kft. Elekes András

Fővállalkozó kivitelező: Laki Zrt.

Restaurátorok: Herling Zsuzsanna, Osgyányi Vilmos, Lehoczky Tivadar, Haraszti László

Az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottsága, a Díjbizottság javaslatára

Példaadó Műemlékgondozásért Díjjal

tünteti ki a Budapest100 építészeti-kulturális fesztivált, amely nemcsak a nagyközönség számára teszi láthatóvá és közkinccsé a körülöttünk lévő rejtett értékeket, hanem a tulajdonosokat is bevonja, tudatosítva saját környezetük értékeit.

A Budapest100 építészeti-kulturális fesztivál

A Budapest100 program 2011-ben indult az OSA Archívum és a KÉK – Kortárs Építészeti Központ kezdeményezésére az éppen százéves épületeket állítva a reflektorfénybe. A cél ma is az eredeti: bemutatni a pincétől a padlásig a házakat, megismerkedni a lakókkal és hozzájárulni új közösségek kialakulásához. A Budapest100 eseményeit önkéntesek és lokálpatrióták szervezik a házak lakóinak, illetve a részt vevő intézmények képviselőinek segítségével. A város szellemét a házak őrzik, a történeteket a lakók tudják továbbadni.

A szervezethez csatlakozók a legszélesebb körből érkezve egy csapatként végzik a szervező, a kutatómunkát. Az együttműködő szakmai partnerek biztosítják a programok mellett a megfelelő súlyú, szakmailag megalapozott hátteret. A szervezet nem csak a közönséggel, hanem a tulajdonosokkal is megismerteti saját környezetüket, így a történeti érték közösségformáló erővé válik a helyi értékek bemutatásának megszervezésekor.

Az örökségvédelem feladata az is, hogy az építészeti örökségi értékek iránt érzékennyé váljanak az emberek. A Budapest100 program ebben egyedülálló módon találta meg a helyét, társadalmi szemléletformáló szerepét, megszólítva a lakókat, az épületek használóit, és a szélesebb közönséget egyaránt.

**Az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottsága, a Díjbizottság javaslatára,
Példaadó Műemlékgondozásért Díjjal**

tünteti ki a dabasi Fiatal Műemlékvédők Egyesületét, amely tevékenyen vesz részt az értékes épületek állapotának ellenőrzésében, tanácsadást, koordinálást végez, és helyreállított székházukban bemutatják a dabasi kúriák történetét, makettjeit, egyúttal megőrzik egyes kimentett elemeiket.

Fiatal Műemlékvédők Egyesülete, Dabas – elnök: Kecskeméti Norbert

Egy történeti értéket képviselő polgárház okatlan elpusztítását látva köteleződtek el munkájukban a 2008-ban fiatal építészekből, hallgatókból létrejött civil örökségvédő csoport tagjai. Az Egyesület Kecskeméti Norbert vezetésével céltudatosan mérte fel és értékelte Dabas város épített örökségét. A mintegy 17 ezer lelkes Pest megyei településen utcáról, utcára járva, házak fotós dokumentálásával, felmérésével, az egykori építők leszármazottjaival folytatott beszélgetésekből mondatról-mondatra rakták össze a még élő hagyomány alapjain az az értékatasztert, melyet a város vezetése befogadott, és a helyi értékvédelmi rendelet alapjául használ azóta is. Az utcák száma 110, a műemlékek száma 27, a helyi védettséget élvező épületek és tárgyi értékek 101 emléket tesznek ki. A védendő értékek között meghatározó a kisvárost jellemző klasszicista kúriák emlékcsoportja.

Az utóbbi 10 év alatt folyamatos és egyre sokrétűbb munka bontakozott ki az egyesület tevékenységének köszönhetően. A dabasi kúriákat bemutató tabló- és makett-kiállítás, elbontásra került épületelemek mentése, értékközvetítő turisztikai programok, egyetemistákkal közös felmérőtáborok és restaurátori gyakorlatok szervezése, fejlesztési koncepciók és értékvédelmi dokumentációk készítése önkormányzati felterjesztésekhez. Mindehhez a befogadó önkormányzattal, és annak értően gondolkodó vezetőjével, Kőszegi Zoltánnal történő szoros együttműködés, aminek köszönhetően a forrás is lépésről-lépésre előteremtetik. Az igazi munka a házak helyreállításában mutatkozik meg, ami az egyesület tagjai számára is folyamatos tanulóéveket hozott.

Az örökségvédő munka megtalálja helyét Dabason. Az önkormányzat által hasznosításban lévő kúriák megújulása példaértékű, és ez a gondosan fejlődő szakmai háttér munkájának köszönhető. Az egyesület tagjainak, köztük is legfőképp vezetőjének elkötelezettsége nem csak egy-egy kúria helyreállításában mutatkozik meg, hanem a város által képviselt érték-hagyományozó folyamat egészében. A felújításokba bevonják a helyi szakmunkásképző tanoncainak is. Az épületeket használó közösség tagjai számára példaértékű megoldások mutathatók fel és e tevékenység eredményessége a magántulajdonosokat is elhivatottá teszi a település történeti karakterének értő megújításában. Így lesz az egyéni elkötelezettségből településléptékű közösségi munka.

Az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottsága, a Díjbizottság javaslatára,

Példaadó Műemlékgondozásért Díjjal

tünteti ki a Régi Épületek Kutatóinak Egyesületét, amelynek célja, hogy hozzájáruljon a műemléki értékek megismeréséhez, elősegítse a korszerű kutatási módszerek alkalmazását; rendszeres előadásainak, konferenciáinak, kiadványainak köszönhető a szakterület követelményeinek megismertetése és a szakmai tovább fejlődés biztosítása.

Régi Épületek Kutatóinak Egyesülete

A 2009-ben alakult Egyesület hazánk egyik országos jelentőségű, műemlékvédelemmel, a műemléki kutatásokkal és a műemléki szempontok népszerűsítésével foglalkozó civil szervezete. A RÉKE számára ma is meghatározó a haláláig az Egyesület alapító elnökeként működő Dávid Ferenc szellemisége, hozzáállása.

A RÉKE legfontosabb tevékenységei közé tartozik, hogy műhely jellegű, kötetlen esteket rendez, amelyeken egy-egy kutatás ismertetésére, módszertani kérdések megbeszélésére kerül sor. Az előadók a szakmában évtizedes tapasztalattal rendelkező régészek, művészettörténészek, restaurátorok, építészek, akik az Egyesület soraiból kerülnek ki, vagy meghívott vendégekként osztják meg tudásukat az érdeklődőkkel.

Az elmúlt években az Egyesület által szervezett éves konferencia a szakma képviselőinek egyik legfontosabb rendezvényévé vált. A konferencián feldolgozott témákat közreadó, nyomtatásban megjelenő és elektronikusan is hozzáférhető konferenciakötet révén pedig a legfrissebb kutatási eredmények, elméleti kérdések a szélesebb közönséghez is eljuthatnak.

A hivatásos műemlék-felügyeleti rendszer elmúlt évtizedben lezajlott átalakulása következtében a műemlékvédelmi szakterületen az állami szerepvállalás minimálisra csökkent, jelenleg leginkább a feladatokat közigazgatási eljárásokként értelmező hatósági feladatellátásra szorítkozik. Emiatt a szakmai szempontok érvényesítése, a károk enyhítése, vagyis a tulajdonképpeni műemléki értékvédelem érdekében egyre nagyobb szerep jut a civil szervezeteknek. A szakmai rendezvények, konferenciák szervezése; kiadványok megjelentetése; illetve a szakmában dolgozó történészek, művészettörténészek, restaurátorok, régészek, építészek, mérnökök összefogása mindinkább az elkötelezett civilek feladatává válik.

**Az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottsága, a Díjbizottság javaslatára,
Citrom-díjjal**

ismeri el a Mikszáth tér 2. számú épület tetőtérének átépítését. A Palotanegyed helyi védelmet élvező épületének magastetője egy évtizede folyamatosan torzult a többszöri átépítés következtében. A hagyományos budapesti városképhez méltó tetőtáj megőrzése egységes, értékszemléletű szemléletű szabályozásért kiált.

Budapest, Mikszáth tér 2., tetőtér-átépítés

A Budapest, VIII. kerület, Mikszáth tér 2. szám alatti épület a Palota-negyed helyi védelmet élvező épülete. Az elmúlt 10 évben nyomon követhető az épületen történt változás, és nincs jogunk feltételezni, hogy az ne jogszerűen történt volna.

A „fejlődés” a következőképpen történt: a tetőtér az 2009-ben íves fedésű, kiálló tetőablakkal épült be. Pár év múlva a beépítést kétszintessé teheték, mert a tetőablakok fölött egymás fölé sorolt síkban fekvő ablakok jelentek meg. Ezután átépítették a kiálló tetőablakokat, majd a tetősíklablakok közé újabbakat helyeztek el, hogy azok nagy összefüggő felületet alkothassanak. Ezután az udvari traktust megemelték, lapostetős tömeggé alakították, és ennek nyúlványai is tetőidomként jelennek meg a Mikszáth tér felől a védett épület megkoronázásaként, sőt teraszok látszó elemek is megjelentek a tér felőli homlokzaton.

Az egy évtizedig elhúzódó több ütemű, igen változó elképzeléseket követő tetőtérbeépítés és emeletráépítés története mintapélda a historikus városkép következetes szétrombolására.

Budapest egyik legfőbb értéke az egységes városképet alkotó XIX-XX. századi építésze. Az elszaporodó idomtalan, a lehetőségeket túllépő durva tetőátalakítások, az engedélyek alapján is történő tetőtér-szétépítések komolyan veszélyeztetik nem csak az egyes épületeinket, hanem települési értékeinket is. A történeti tetőidomok öncélú átépítése Bécsben is veszélybe sodorta a világörökségi helyszínt. Ebből levonhatók lehetnének a tanulságok. A káros szemléletnek jogszabályi támogatása lehetővé teszi a budapesti összefüggő egységes tetőtáj hasonló építkezések segítségével való teljes tönkretételét, és ez a teljes világörökségi területünket is komolyan veszélyezteti.

MŰEMLEKI VILÁGNAP „karanténban” - Debrecen, 2020-04-18

A koronavírus teremtette vészhelyzetben felváltottuk a Városszépítő Egyesületünk eredeti világnapi programját egy emlékeztető és figyelemfelkeltő beszámolóval, amely felhívás az érdeklődők és az érdekeltek számára Debrecen belvárosának utcaképeit meghatározó műemlékeink és helyi védett épületeink állapotára. Egyesületünk 2018-as veszprémi városlátogató tanulmányi kirándulása felnyitotta a szemünket és úgy véltük, hogy szükségünk van itthon is bátrabb, nyíltabb hangadásra a debreceni városképek színvonalának emeléséért. A 2020-as évi programtervünk részeként figyelőszolgálatot tartunk épített városi környezetünk jellegzetes részein és fórumokon, előadásokon számolunk be tapasztalatainkról. Úgy gondoltuk, itt az alkalom – egy „karanténba zárt” műemléki világnap kényszerhelyzetében – hogy első szemlélnkről rövid ismertetőt adjunk.

A Kossuth utcában kezdtem szemlémet, a közeljövőben újjászülető Csokonai Színház környékén, a Postapalota melletti és vele szembenálló lakóházakkal.

Kossuth utca 22.

A Postapalota jobboldalán, az Újházy E.u. 4 emeletes sarokháza szecessziós keretezett virágos vakolatdíszekkel, szép tömegformálással, erkélyrácsokkal az utca egyik mutatós lakóépülete lehetne. Azonban itt-ott óriási felületen foszlik a vakolata, díszinek kerete lepotyogóban van, melyet hamarosan a belső részek is követhetnek. Érthetetlen, hogy kimaradt a helyi védelem listájáról ez a városképileg jelentős épület. Állapotától függetlenül még időben javasoljuk helyi védelmét és természetesen homlokzati felújítását.

Kossuth u.20.

Postapalota, Borsos József legszebb belvárosi épületére is vigyáznunk kell, mert most derült ki, hogy nem műemlék!!!? csak helyi védett, ami sajnos veszélyeztető beavatkozásokra is módot adhat. Ezt elkerülendő, sürgősen javasoljuk országos műemléki védelemre, kiemelten megérdemli!

Kossuth u.23.

Szecessziós lakóház /bevallom, régóta kedvencem/, városi vonatkozásban is egyedülálló, különlegesen érdekes homlokzati arányokkal, merész attikavonalával, matyó vakolatdíszjeivel és rózsaszín kőlabazatával kiérdemelte a helyi védelemet. Gellér Ferenc feltárta, hogy a Megyeháza híres építészpárosa, Bálint és Jámbor tervezte azzal egyidőben! Mindezek ellenére homlokzata aggasztó állapotban van, közel a teljes tönkremenetelhez! utcaképben siralmas a látványa! A kapu fölötti ablak díszje teljesen eltűnt, már a csupasz téglafal látszik /párja a másik ablak fölött még megvan – rekonstruálható lenne!/. Szép kőlabazata alig látható a mindent elborító otromba firkálmányoktól. A belváros közepén lehangoló hatású ez a kép nemcsak a debrecenieknek, hanem az idelátogatóknak is! Itt is hathatós beavatkozás szükséges!

Kossuth u.- Piac u.-i sarok Piac u.22-24.

A Belváros keresztmelyében fekvő hatalmas sarokpalota, a legjelentősebb városi lakó és középületünk, Debrecen első takarékpénztára, 2005-től műemlék, a nevezetes „rózsaszín ház” /ahogy kicsit rosszallóan nevezték el a városiakok első felújítása alkalmával kapott, az eredeti pasztell-terakotta rózsaszínt erősebbel felváltó színe nyomán../. Az üzletsor is visszakapta az eredeti díszes, bronzos burkolatát, benne hazánk egyik legszebb rézkapuzatával. A szobrászati alkotásokkal is gazdagított homlokzat ma éppen látványosan kezdi felmutatni a karbantartás hiányát. Lemosott színek, fekete „lefolyások”, potyogó vakolatok, a domborművek lepiszkolódása jelzi, hogy nem késhtünk e hangsúlyos műemlék homlokzati felújításával. A rézkapu szépsége is alig látszik, / a benne lévő áruház funkció is pazarlás... a belső veszélyeiről most nem is szólva.../, az áruház felirata sem túl odailó..

Szent Anna u. 7.

Szépen rajzolt homlokzatú, jó arányú emeletes klasszicista lakóház, régóta műemlék. Sajnálatosan elhanyagolt állapota miatt, kb. 15éve, az akkori műemléki hatóság kényszerhelyreállításban részesítette, hogy /tulajdonosa elképzelésével ellentétben/ megmentse ezt a 200éves bájos épületet. De a további karbantartás teljes hiánya megtette hatását. Utcai homlokzata lepszkolódott, itt-ott vakolatpotyogás is megindult, udvari homlokzatán teljesen átázott részek, omló kerítés, falfirkák mindenütt..Funkciója láthatatlan, lakatlan? Jobb sorsra érdemes, jó karbantartásra és jó hasznosításra érdemes! A mellette álló ház /9.sz./ is történelmi emlékkü, Szendrey Júlia szülei laktak ott, korábban tábla jelezte ezt, ami mára eltűnt, szerencsére maga a lakóház helyi védett.

/A történelmi emléktáblák is tűnedeznek máshonnan is, pl. a Batthyány u.-ból is 1-2-re felfigyeltem, de az egykori Váradi kapu bronztábláját sem találjuk már a Petőfi tér sarkán.../

A belvárosi szemlét folytatni fogjuk.....mert Debrecennek nincs sok műemléke és sosem volt – más történelmi városunkkal ellentétben – védett történelmi belvárosa, amely teljes területi erős védelmet jelentene, így egyes műemlékei komolyabb veszélyeknek vannak kitéve, tehát állandó figyelmet kell rájuk fordítanunk. Hiányzik egy ún. cívisnegyed területi védelme is! Nagyon fontos a sok helyi egyedi és területi védelem, amely itt jól kiegészítheti a műemlékvédelmet. Mindezek jókarban tartásával az egész belváros fölragyoghatna és megmutathatná Debrecen igazi arcát , a nevezetes református emlékek mellett világi arcát is, a belvárosi paloták, a kereskedőházak, a bíróságok, a cívisnegyed utcácskái, egy jellegzetes cívisház /belsővel/, a mesterségek szinterei városképi vonatkozásban is színvonalas bemutatásával!!

Bízunk abban, hogy a figyelemfelkeltés segíteni fogja olyan támogatási lehetőségek ill. pályázatok születését, amelyekhez homlokzatfelújítások is hozzárendelhetők a városkép színvonalának emelése érdekében / A Zenedére sokáig vártunk, de megszületett és milyen szép lett, a városlakók öröme...!!/

A Műemléki Világnap most ugyan „karantéba” kényszerült, de a jól védett épületeinkkel remélhetőleg még sokáig fogunk találkozni!

Pataky Emőke
Debreceni Városvédő és Szépítő Egyesület

Az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottság állásfoglalása 2020-ban a Virág Csaba építész által tervezett Budavári Országos Villamos Teherelosztó épületének lebontásáról szóló döntéssel kapcsolatban

Az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottsága egyetértve a Magyar Építőművészek Szövetségének 2020. április 30-án kiadott állásfoglalásával, mély megdöbbenéssel értesült arról, hogy - a 336/ 2016. (XI. 11.) Korm. rendelet határozatát megmásítva - az Országos Villamos Teherelosztó (Budapest I., kerület Nándor utca 5-7.) épületének lebontásáról született döntés!

Az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottsága 2016-ban kiállt az épület értékeinek védelméért és örömmel fogadta az akkori építészeti kultúránkat súlyosan veszélyeztető korábbi bontással kapcsolatos döntés visszavonását, valamint a Kormány határozott kiállítását épített értékeink védelme mellett!

Virág Csaba építész épülete saját korának, az 1970-es éveknek egyik legkarakteresebb, magas színvonalú egyedi építészeti alkotása. A világörökségi területen álló épület finom arányaival, ritmusával, formanyelvével bemutatta, hogy megfelelő érzékenységgel és alázattal saját kifejezési eszközével minden kor tovább tudja fejleszteni, és saját korának élővé tudja tenni a történeti települési környezetet úgy, hogy annak minden építészeti-építészettörténeti értékét megőrzi és tovább élíti.

A Budai Vár világörökségi helyszínének egyik legfőbb értéke, hogy az egymást követő építészeti korszakok mind a saját korukra jellemző rangos építészeti értékekkel gazdagítva tudták fenntartani a helyszín történeti folytonosságát, mindvégig megőrizve a település történetileg egységes megjelenését, hitelességét és integritását.

A II. világháborút követően olyan építészeti-városépítészeti rend alakult ki a Várnegyedben és közvetlen környezetében, amely biztosította a megmaradt és előkerült értékek megmaradását, valamint az új épületek és a történeti városkép egymásra figyelő, egymást gazdagító együttélését. Az elmúlt évtizedek új épületei magas szinten alkalmazták ezt a felfogást. Virág Csaba épületének tervezett bontása ezt a koncepciót bontja meg.

Az évszázadok során fokozatosan kialakult történeti együttesből bármely korszak épületeinek lebontása, eltüntetése a történeti település történeti folytonosságának a súlyos megsértését jelenti. Virág Csaba rangos, nemzetközileg is megbecsült épülete a világörökségi helyszínnek is elismert többlet értéket biztosított.

Az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottság 2016. július 19-i határozatából idézve: „Nem véletlen, hogy a világörökségi attribútumok között is említést nyert az „elpusztuló és újjáéledő építészeti értékek” jelenléte - a Budai Várnegyed a korábbi kortárs építészeti beavatkozásokat is tartalmazó állapotában lett világörökség 1987-ben.”

Az épület lebontásával nem csak közelmúltunk védelemre érdemes építészeti örökségét éri jóvátehetetlen kár, hanem a budapesti világörökségi helyszínt is újabb súlyos veszteség érheti!

Felelős elkötelezettségünktől vezérelve reméljük, hogy megújuló hivatalos értékvédelmi szemléletünk lehetővé teszi világörökségi helyszíneink értékeinek megbecsülését és a különös veszélynek kitett 1960-80-as korszak építészeti értékeiket képviselő rangos épületek megmentését a jövő generáció számára – beleértve a korszaknak ezt a kiemelkedő értékű alkotását is.

Budapest, 2020. május 5.

ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottság

Kedves Tagtársaink, kedves Kollégáink!

Az elmúlt időszak ránk szabta váratlan körülményeit senki sem láthatta előre. A borzalmas kényszerhelyzet mindenkitől más kiállást, más fegyelmet követelt, ugyanakkor a rendkívüli körülmények mellett mindenki megpróbált megteremteni valami újat a továbbélés, a továbblépés érdekében. Az áprilisi Híradó lehetőségét kihasználva tájékoztatjuk a tagságunkat és minden műemlékvédelem iránt elkötelezett érdeklődőt programjaink helyzetéről és az ezekkel kapcsolatos eddigi munkánkról, elképzeléseinkről.

Mindenki értesülhetett arról, hogy programjainkat a járványhelyzetre való tekintettel kénytelenek vagyunk átalakítani. Semmiről sem szeretnénk lemondani, amit munkánk és feladatunk szerint értéknek, értékesnek tekintünk. Mindenki előtt ismeretes, hogy ezévi programjainkat teljesen át kell szervezzük. Azon dolgozunk, hogy minden eredeti elképzelésünket, tervünket megvalósíthassuk. A Műemléki Világnap példája is mutatja, hogy állandó programjainkról sem kell feltétlenül lemondanunk, ha a helyzethez alkalmazkodva megpróbálunk más utakat keresni.

Az első félév mindig a Világnap és a Közgyűlés időszaka. Ha a Világnapot a hagyományos módon nem is tudtuk megszervezni, a kapcsolódó online konferenciát "Újragondolt Műemlékvédelem" címmel meghirdettük. Szerencsére igen sokak érdeklődését sikerült felkeltenünk, az ezret is túllépte azoknak a száma, akik beletekintettek a programba. Ez azt is jelenti, hogy szükség van munkánkra, az új módszerekkel, az új megjelenéssel új lehetőségeink is nyíltak arra, hogy épített értékeink szakszerű védelmének érdekében még több emberhez szóljunk.

A májusban esedékes Közgyűlésünket is más módon vagyunk kénytelenek megszervezni. Rendelet nyújt lehetőséget arra, hogy elektronikus úton rendezzük a Közgyűlés hivatalos részét. Ennek megszervezéséről döntött a legutóbbi ülésén a Vezetőség. Hamarosan minden tagunkat tájékoztatjuk a közgyűlésről és az ezzel kapcsolatos feladatokról. A kötődő szakmai részt, a díjak átadását, a Panteon kihirdetését egy őszi rendkívüli rendezvényünkön tervezzük megszervezni.

A Román András Műemlékvédelmi Nyári Egyetemünk sem tud eredeti elképzelésünk szerint megvalósulni. Ez annál is sajnálatosabb, mert pontosan az ötvenedik alkalom méltó megszervezésére készültünk. Az már biztos, hogy ez máshol, máskor és másképpen lesz. A legnagyobb kérdés, hogy a programot és az 50. alkalom ritka ünnepét és ünnepélyességét hogyan és mikor tudjuk megadni. Ehhez már számos hasznos megfontolandó javaslat érkezett, ezeknek a mérlegelése és a lehetőségekkel való összevetése folyik.

Nem tudjuk, meddig tart a jelenlegi helyzet, de optimisták vagyunk. Nagyon reméljük, hogy eltervezett őszi programjaink már rendben megszervezhetőek lesznek. A Békési Népi Építészeti Konferencia talán már a megszokott módon rendezhető. Reméljük, a novemberre tervezett ifjúsági konferenciánkat is az eredeti elképzelésünknek megfelelően indíthatjuk el útjára. Az igen sűrű őszi programok között kell megtaláljuk a lehetőségeket elmaradásaink pótlására. Bizonyosan a 2021-es év programjaira is kihatással lesznek a járvány okozta változások.

A kialakult helyzet azonban nem csak hátrányokat jelentett. Sok mindent másképp látunk, másképp értékelünk. Új technikák, új rendszerű kapcsolatok segítik munkánkat. Egy kicsit a szemléletünk is átalakult, a hangsúlyok is másképp rendeződnek. Azon múlik munkánk és szervezetünk jövőbeni sikere, hogy ezekre az új hangokra tudunk-e figyelni, megtaláljuk-e a válaszokat az új kérdésekre. Ehhez kérem minden tagunk konstruktív javaslatát - természetesen minden új kezdeményező gondolatnak teret szeretnénk engedni.

Nyilván sokaknak okoztunk önhibánkon kívül kellemetlenséget programjaink kényszerű átszervezésével. Ezért elnézést és megértést kérünk. Reméljük, hogy mihamarabb nem csak túljutunk a pandémia okozta nehézségeken, hanem aktív tagságunk innovatív gondolataival, javaslataival az ICOMOS MNB megújulásával is segíthetjük a műemlékvédelmünk fontos céljainak megvalósulását.

Nagy Gergely

ICOMOS Híradó,
a Magyar Nemzeti Bizottság közleményei
Szerkesztőség: H-1113 Budapest, Daróczi út 1-3
Telefon: +36/1/2254966
E-mail: secretariat@icomos.hu
Honlap: www.icomos.hu
Kiadja az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottsága
Felelős kiadó: Dr. Nagy Gergely
Szerkesztő: Keller Annamária
HU ISSN 2062-4964 (Nyomtatott)
HU ISSN 2062-4972 (Online)

Az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottság egyéni és jogi tagságával járó előnyök:

- informáltság a műemlékvédelem hazai és nemzetközi híreiről, eseményeiről, pályázatairól, ösztöndíjairól, stb. az ICOMOS elektronikus körlevelek, az ICOMOS honlap (www.icomos.hu), az ICOMOS Híradó és az ICOMOS News/Nouvelles ICOMOS révén
- ingyenes belépésre jogosító tagsági kártya a világ számos múzeumába, műemlékébe, romterületére
- az UNESCO/ICOMOS Dokumentációs Központjának szabad használata